

Pyhäjärvi

Maanantaina 19. syyskuuta 2005

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 9 • 50. vuosikerta

Kajakeilla Karjalassa

Jyväskyläläinen melontaseuramme kävi melomassa Venäjällä. Tämä oli kolmas kerta, kun suuntasimme kajakkimme kuulat itärajan taakse.

Aikaisemmat matkat ovat Tulemajoen/Pohjois-Laatokan melonta ja Vienan-Karjalan melontaretki Kostamuksesta Vuokkiniemeen.

Tällä matkalla oli tarkoitus meloa Käkisalmesta vanhaa vuoksea pitkin Räisälän, Kiviniemen ja Taipaleenjoen kautta Laatokalle ja sieltä Konevitsaan ja palata sitten Käkisalmeen takaisin.

Pyhäjärvi ja Salitsanranta, mistä Sirpan isä (Sulo Rouvinen) on syntynyt, jäi tämän kierroksen sisäpuolelle.

Matkamme alkoi 16.7. Jyväskylästä aamulla ja saavuimme illalla myöhään Käkisalmeen, josta melontaretkemme alkoi.

Paikallinen väestö on todella ulkoilma- ja retkeilyäikeä ja saimme illan jo hämärtyessä meloa kymmenkunta kilometriä, jotta löysimme edes kohtuullisen yöpymispaikan Ristiniehestä.

17.7. matkamme jatkui Vuoksea pitkin vastavirtaan kohti Räisälän kylää, jota ennen käännyimme Helisevän järvelle. Viitisen kilometriä ennen Matikkalan kylää saimme oivan leiripaikan Pikkusiili-nimisestä saaresta. Nimen olivat paikalliset oikein kirjoittaneet saaren kallioon.

18.7. Matkamme jatkui aurinkoisessa säässä Helisevänjärveä pitkin. Järven jälkeen joki olikin lähes kuiva ja vedimme kajakit muutaman kilometrin matkan, osin keinotekoisesti tehtyä kanavaa pitkin, puoliväkiäsin Mõmmõmsalmeen, josta saimme-

kin hienon suistomelonnin jälkeen oivan leiripaikan.

Itälenkin jaksomme vielä tehdä muutaman kilometrin päässä olevan Tiurinlinnan raunioille, joka oli 1100-1400-luvuilla ollut merkittävä vartiointi ja kauppapaikka. Ruotsalaiset hävittivät sen vuonna 1411 niin perusteellisesti, ettei linnasta kovin paljon ollut näkyvillä. Iltaretkemme saimme tehdä todellisessa ikimetsässä, johon voi Suomessa päätyä vain ehkä luonnonpuistossa.

19.7. Melontamme jatkui epävakaisessa säässä kohti Torhonjärveä ja Kiviniemeä, jossa kävimme täydentämässä ruokavarastojamme. Uskaliaimmat laskivat Kiviniemen kosken kaatumatta, innokkaammat saivat "uhrautua" useampaankin laskuun, koska osalle riitti kun katseli kosken kuohuja rannalta.

Yövyimme Röykkylän kylää lähellä olevassa niemessä yhdessä venäläisen perheen kanssa.

20.7. Matkamme jatkui suuntaa järven eteläpuolelle. Sinne oli rakennettu vertaansa vailla olevia datshoja. Näistä selvisi maallikollekin aika pian, että köyhyys oli ainakin joltain hävinnyt kausmenneisyyteen.

Kävimme patoniemen linnakkeessa, jossa Sirpan isä palveli talvisodan. Linnakkeen rauniot ovat vielä selvästi nähtävänä ja paikka oli vaikuttava, olihan Sulo ker-tonut minulle talvisodan aikaisista tapahtumista.

Myös yhden melojan, Jou-

Sirpa Arvonen, Raija Höök ja kirjoittaja Markku Arvonen Patoniemen sulkulinnakkeen raunioilla.

ko Ahtikallion, pappa oli mennehtynyt venäläisten hyökätessä Kirvesmäkeen.

Näihin maastoihin pystytimme leirimme ja vietimme ilmojen hyvin salliessa kajakkimme kohti Konevitsaa. Koska oli jo myöhäinen ilta, tarkoituksenamme oli rantautua luostarin rauhaa häiritsemättä saaren eteläkärkeen. Tästä suunnasta saarta vartioi kuitenkin satoja lokkeja, joten tunnin konsertin jälkeen ja meidän kadottua näköpiiristä nämä rauhoittuivat.

21.7. Aamulla taipaleenjoelle poikkesimme välillä Metsäpirtin kylässä ja saavuimme Laatokalle, joka avautuikin meille lähes tyyneenä. Matkamme jatkui Järiseväniemen raunioiden kautta eteenpäin Laatokan norppien seurattessa uteliai-

na jatkoimme matkaamme sopivaa leiripaikkaa etsien.

Laatokan rannat olivat näillä main kuitenkin vaikeat leiriäytyä, joten suuntasimme ilmojen hyvin salliessa kajakkimme kohti Konevitsaa. Koska oli jo myöhäinen ilta, tarkoituksenamme oli rantautua luostarin rauhaa häiritsemättä saaren eteläkärkeen. Tästä suunnasta saarta vartioi kuitenkin satoja lokkeja, joten tunnin konsertin jälkeen ja meidän kadottua näköpiiristä nämä rauhoittuivat.

22.7. Käytiin hyvin opastettu kierros Konevitsan luostarin läpi. Kaksi munkkia lauloi meille kirkossa todella hienosti. Hieman surullisin mielin katselimme kuinka paljon oli luostarista päässyt rapautumaan. Matkamme jatkui vasta illan suussa taas mantereelle päin.

Ukkospuuska kuitenkin ylätti ja kerkesimme saaren länsiosaan hiekkaniemeen suojaan, sen jälkeen kohtalaisessa aallokossa Varanie-
meen Sortanlahden pohjois-

puolelle. Nyt ei ollut enää leiripaikoista pulaa, sillä pitkiä hiekkarantoja riitti vaikka muille jakaa

23.7. Aaltoja riitti vielä aamulla, mutta luottavaisin mielin lähdimme kohti Käkisalmea. Sinne saavuttuamme selvisi että hotellissa, jonka olimme varanneet, oli hygieniaoongelma eivätkä he voineet majoittaa meitä. He olivat varanneet meille 10 km päästä leirintäalueen mökit!

Selvisikin, että ongelma olimme me, koska hotelliin ei haluttu melontaporukoita häiritsemään! Ymmärsimme yskän ja neuvotteluiden tuloksena saimmekin ihan kelpo palvelun leirintäalueella.

Illalla kävimme vielä yössä kaupungissa. Ravintolassa oli paikallinen porukka viettämässä merkkipäiviä, heidän kanssa laulettiin ja tanssittiin. Loppuilta sujui perinteisin menoin.

24.7. kotimatka sujui ongelmitta.

Lopuksi: matka oli onnistunut, mutta jotta näin oli, niin kiitokset vielä Vesalle ja Joukolle etukäteisjärjestelyistä.

Myös venäjälle lähtiessä pitää kiire ja tiukka pipo jättää kotiin. Ihmettelemistä maassa riittää niin hyvässä kuin pahassakin, mutta maassa maan tavalla.

Matkaamme osallistui: Jouko, Anu, Vesa, Eila, Merja, Niilo, Martti, Raija, Pentti Risto, Olavi, Markku ja Sirpa Arvonen (os. Rouvinen).

MARKKU ARVONEN

19.9.2005

Syksyn saapuessa

Meillä on neljä vuodenaikaa: kevät, kesä, syksy ja talvi. Takanamme on säätielilijöiden mukaan poikkeuksellisen lämmin ja kostea kesä. Olemme onneksemme säästyneet suurilta luonnonkatastrofeilta hirmumyrskyllä, tuhotulvilta, jotka ovat monin paikoin maapallollamme saaneet hirvittävästi tuhoa aikaan.

Ei kuitenkaan ole vähättelemistä niissä luonnon myllerryksissä, myrkyissä ja sähkökatkoissa mitä meilläkin vuosittain sattuu ja joiden kohdalle ne osuvat. Se on kuitenkin jälleen todettavissa, että ihminen kaikessa viisaudessaan ja teknologian kehityksenään myötä ei pysty näitä luonnonvoimia ohjaamaan tai hallitsemaan eikä estämään, eikä myöskään riittävästi niitä ennustamaan ja varoittamaan.

On nähtävä vain, että kaiken varalta on oltava valmiutta kohtaamaan mahdollisia vaikeuksia mitä luonnonvoimat eteemme tuovat ja valmistautua siihen, että vauriot jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Syksy koetaan monesti kaiken katoavaisuuden ajaksi. Kesän vihreyttä häviää, kukkien loisto luonossa katoaa, puut varistavat lehtensä ja harmaus peittää tienot alleen kunnes se saa luvun vaipean ylleen. Syksy on kuitenkin myös tärkeää uudistumisen aikaa. Kun lehdet varisevat ja ruoho sekä muu kasvillisuus alkavat maata, luo se hyvän kasvualustan seuraavan kesän väreilylle. Tämä kuuluu tänne meidän pohjoislaamme luontomme välttämättömään kierto-kuun.

Syksy on kuitenkin monen nuoren kohdalla varsin ratkaisevaa aikaa. On valittava jo entistä aikaisemmassa vaiheessa opintosuunnat mihin ja mille elämäntielle aikoo suuntautua ja tulevaisuudessa keskittyä. Yliopistoihin ja ammatillisen koulutuksen opinahjoihin on edelleen enemmän pyrkijöitä kuin opiskelupaikkoja on tarjolla. Moni on joutunut jännittämään pääseekö haluamaansa alalle opintojaan jatkamaan, ja mikä silloin vaihtoehdoksi jos tässä asiassa toive ei toteudu? Yrittää kuitenkin aina kannattaa ja sanonta "yrittäjää ei saa moittia" pitääne paikkansa vieläkin. Nykyisillä nuorilla on kuitenkin paljon mahdollisuuksia koulutustautua eri ammatteihin ja vastaanottamaan tulevia työelämän haasteita kunhan voimia ja uskallusta riittää. Tulevaisuutemme ja hyvinvointimme rakentuu koulutuksen ja ammattinsa osaavien ihmisten varaan. Toivotan menestystä tähän päämäärään pyrkiville.

Syksyisin kuuluu jopa valtiovallan, kuntien ja eri yhteisöjen tehtäviin tarkastella kulumassa olevaa toimikautta, tehdä suunnitelmia ja laatia talousarvioita seuraavaa toimikautta varten. Myös Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö ja lehden toimitusneuvosto kokoontui viime viikolla yhdessä lehden valmistajan Tyrvään Sanomien johdon kanssa keskustelemaan lehtemme toimittamista ja tulevaisuutta koskevista kysymyksistä. Erikoista huomiota ja pikaista korjausta pyritään aikaansaamaan lehden jakelun epätasaisuuteen. Ei voi olla oikein, että lehden tilaajalle tulo vaihtelee jopa 5-6 vuorokautta. Asiaan tulee korjaus lähiaikoina.

Myös lehden ulkoasun vähäinen muutos saatuun aikaan. Tarkoituksena on saada parempia ja selkeämpiä mustavalko- ja värikuvia lehteemme. Asioita tutkitaan ja tavoitteenaamme on entistä paremman lehden tekeminen niin että se tavoittaisi myös uudet ja nuoremman lukijapolven.

ERKKI PÄRSSINEN

Helsinki 6-14.8.2005

Osa yleisurheilun MM-kilpailuiden urheiluperhettä

Raitiovaunu pysähtyy keskustan ytimessä Nordensjöldinkadun ja Mannerheimintien risteyksessä. Kävelen akreditointikortti kaulassa kohti olympiastadionia ja sekoitun muuhun MM-kilpailuiden urheilukansaan. Vastaaan tulee Puman punainen kaksikerroksinen bussi, jonka kylkiä koristaa etiopialaisten kestävyysjuoksijoiden kuvat. Kilpailut starttaavat kymmen minuuttia ennen. Vastaaan tulee Puman punainen kaksikerroksinen bussi, jonka kylkiä koristaa etiopialaisten kestävyysjuoksijoiden kuvat. Kilpailut starttaavat kymmen minuuttia ennen. Vastaaan tulee Puman punainen kaksikerroksinen bussi, jonka kylkiä koristaa etiopialaisten kestävyysjuoksijoiden kuvat. Kilpailut starttaavat kymmen minuuttia ennen.

Johanna Kaasalainen.

"smaltookia" paremmalla tai huonommalla menestyksellä. Joka tapauksessa lopputulos taisi jäädä plussalle, koska sain irrottaa Allenin numeron hikiseltä paidalta. Odotamme taas pimenevää illassa raitiovaunua ja eläkeikäinen jenkimmies kysyy milloin menee 3T. Kyseinen henkilö kertoo olleensa toisissa vuoden 1984 Olympialaisissa Los Angelesissa ja toivotan hänet tervetulleeksi sateiseen Helsinkiin kuvaamaan jenkkinen maajoukkueurheilijoita.

Seuraavana päivänä tulvi stadionin sisätiloissa. Meillä on apunamme italialainen matontekijä ja Länsi-Uudenmaan pelastusyksikkö, muttei siivojia. Lannaamme lattialta vettä pois yhtä nopeasti kuin sitä valuu. Nyt tiedän miksi ISS on yksi kilpailuorganisaation pääyhteistyökumppaneista. Kaikki käsipyherullat ja tartanmatot ovat oven edessä tukkeena, kisat keskeytyvät kahdeksi tunniksi ja niitä päästään jatkamaan kymmenottoa lukuunottamatta vasta yhdeksältä. Siivousurakka saadaan valmiiksi ja saamme Helsingin Sanomissakin maininnan. Enää puuttuu Mertarannan kommentti.

"Se on siinä" ja kohta Antero saapuikin pyyhkeitä hakeamaan. Kysyn onko tällaista ollut ennen arvokisoissa. Mertarannan uutistoimisto toteaa Suomelle punaista. Myös Justin Gatlinin fysioterapeutti kysyy meiltä Suomen elokuisesta ilmastosta, mutta meillä ei ole Maol-taulukokirjaa mukana, jotta voisimme muuttaa lämpötilat fahrenheit-asteikolle.

Tamperelainen Tommi Evilä leiskauttaa pituuden karsinnoissa 8,18 ja mitätöi 70-luvun vauhtipokien Steiniuksen sekä Kärnän SE-lukemat. Media pauhaa ja Kärnä uhoaa lyövänsä uimahyp-pääjää, jos lukemat vielä kasvavat finaali. Teemme enustuksen: Tomppa hyppää huomenissa kaksi yliaistuttua ja 8.05 varmistakseen jatkoaijan. Olen väärässä. Alku alkaa kahdella yliaistutulla mutta tulos 8,16 kertoo Mansen hiekkanielijän edistyneen rap-tasolta mestaruusluokkaan. Neljännen hyppälyä pidetään 15 sekuntia jännitystä ja pronssimitalin arvoinen myötätuulilukema 8.25 ilmestyy valotaululle. Mustamakkarakassa on voimaa! Evilä ylistetään voitonjuhlaalulain jopa "Stadin spärassa" ja ehkäpä iltalehden lööpit iskevät vielä tekstillä: "Tommin suhde kestäää pronssivuoden."

Japanilaiset lahjoivat minua aamulla Osaka 2007-olympiapinssillä, sillä otin heidän maratonareistaan kuvan futuristisella japanilaisella teknologiaihmeellä. Nyt minulla on pinssin ohella muistona ainakin USA:n maajoukkueen lippalaki, Francis Kirwan fanikortti, Eponin jämerä kynä ja Justin Gatlinin puhelinnumero. Miesten 50 kilometrin kävelyn aikana käytiin kansanedustajien sadan metrin ATG-kilpailu, jossa juoksivat Sari Essayah ja havutytö Marjo Matikainen-Kalls-

tröm. Illalla Teksasin poika Jeremy Wariner nousi palkintopallille ensimmäisenä valkoisena alle 44 sekunnin varttimailierina. Sysimustat pilvet vaelisivat Warinerin juoksuunopeutta kovempaa taivaalla, ja virne paistoi pojain kasvoilta yhdysvaltain kansallislaulun aikana. Mietin mitä Wariner ajatteli, kun liberaalivaltioiden tähtilippua hinattiin salkoon. Ehkä hän vaan virnuili lipunpitäjille, joiden takkien selässä olevat maapallot muistuttivat enemmän tikkaulujuja. Näky oli katsomosta käsin koominen ja televisio antoi vain mitaliseremonioista painotetun kuvan, sellaisen mitä se halusi maailmalle kertoa. Me näimme enemmän.

Seiväspaikalla käveli IVY:n mahtimies Sergei Bubka nostattamassa vanhoja fiiliksiä ja neuvoi kilpailua ennen suojattiaan Jelena Isinbajeva, joka omassa viidenmetrin ringerhossaan pelaa sentteillä miljoonapostista. Niin me muutkin tekisimme, mutta ensi vuonna IAAF varmaan muuttaa rahanmaksupäälä. Tällä hetkellä minulla on jo joukko mielenkiintoisia työkokemuksia näistä kansainvälisistä kisoista ja kädessäni englanninkielinen diploma, jonka alalaidassa lukee Ilkka Kanervan nimimari sekä IAAF:n puheenjohtajan käsialaa. Kilpailut olivat hienot ja antoisat vai mitä Paula? Radcliffekin nykyttelee jo maratonin loppumetreillä. Viimeisen päivän Ilotulituksen loputus stadion hiljenee ja ihmismassa valuu pimeään yöhön. Yli 200 maajoukkueen urheilijoiden ja vapaaehtoisten työntekijöiden kokemukset heijastuvat enää filminauhoina ja lehdiltä.

JOHANNA KAASALAINEN
Kirjoittaja on tämän kevään yllöppias ja oli töissä vapaatehtoisena Helsingin MM-kilpailuissa.

Orava

Konevitsan saaren eläimistöä puuttui 1930-luvun alussa muun muassa orava, joka oli aikaisemmin ollut todennäköisesti hyvinkin yleinen. Siitä oli todistena havupuiden juurilla näkyvät käpyjen "ruodut", joista siemenet oli syöty pois. Kanta oli kuitenkin jostain syystä saarelta hävinnyt. Häviämisen syytä en tiedä. Metsästys sitä ei kuitenkaan aiheuttanut. En kuullut kenenkään kertovan, että oravia olisi Konevitsassa koskaan metsästetty. Syytä saattoi osaltaan olla saarella muuttomattoillaan liikkuvat petolinnut, joita esiintyi syksyisin varsin runsaasti.

Konevitsassa toimiva rannikkotyöstön kantahenkilöstö perusti 1930-luvun alkuvuosina metsästyksen ja vuokrasi Konevitsan luostarilta koko saaren käsittävän metsästysoikeuden. Seura päätti pian perustamisensa jälkeen palauttaa saarelta hävinneen oravakannan. Seura

Konevitsan luontoa.

anoi valtiovallalta lupaa siirtää Valamosta muutamaa oravia Konevitsaan. Lupaa ei myönnetty.

Todennäköisesti Konevitsassa varusmiehinä palvelevat olivat saaneet tietoonsa,

että Konevitsan metsästysseura olisi halukas ostamaan muutaman elävän oravan. Pian tulikin Vernitsan kyläläisiltä ilmoitus, että sieltä olisi saatavissa seuran halumat eläimet. En muista il-

moittajien nimiä, mutta seura ilmoitti olevansa halukas ostamaan 10-15 täysikasvuista oravaa. Tarjouksia tuli heti ja niin Vernitsan asukkaat toimittivat pyydetty eläimet muistaakseni syksyllä 1933. Oravista maksettiin silloin olleen oravan nahan hinta kolminkertaisena.

Oravat ottivat Konevitsan myönteisesti uudeksi asuinpaikakseen. Tämä oli todettavissa ennen sodan alkua 1939 lukuisista näköhavainnoista. Oravien pyydystämisen siirtoa varten, toimittajien kertomana, varsin yksinkertaisesti. Orava ohjattiin pelottamalla johonkin pieneen puuhun ja sitä ravistamalla se saatiin putoamaan maahan. Sen päälle painettiin tiheäsilmäinen verkko-haavi ja rukkaskätkin haavimies suoritti huostaanon. Kuljetus Konevitsaan tapahtui pyydystäjien toimesta metalliverkosta valmistetussa häkissä.

EINO LEHTONEN

Pyhäkylän koulupiirin kotiseutumatka Pyhäjärvelle

Matka tehtiin 4.-7. 2005 Matkanjärjestäjänä toimi Elsa Kaasalainen ja hienoa, että mukaan mahtui myös muista lähikylästä "koululaisia". Mukana oli ainakin Salitsanrannalta ja Montrualta kotoisin olevia henkilöitä ja heidän jälkeläisiään. Musakalla yövyttiin ja rinta rottingilla rotinat jaettiin. Kyllä oli pieni ja nätit Leenan ja Antin tyttövaiva. Tippatäti Airi (os. Kinnari) sai antaa vauvanhoito-ohjeita onnellisille vanhemmille.

Matkalaisemme olivat laajalta alueelta. Linja-auto tuli Naantalista ja ensimmäinen matkustaja tuli Piikkiöstä. Pitkin matkaa sitten linja-auto täyttyi niin, että Orimattilasta poimittiin linja-autoon viimeiset matkalaiset. Harvalla kotiseutumatkalla on henkilöitä neljässä polvessa. Meidän matkamme osallistuivat Kalerovo Roininen poikansa, pojan poikansa ja pojan pojan poikansa kanssa. Hienoa nähdä, että nuorisoa kiinnostaa isovanhempien lapsuusajan leikkipaikat.

Kiurun Pentti ja hänen vaimonsa olivat myös saaneet

Koulupiiriläiset Musakan Lomarannassa.

nuoren matkaseuralaisen, lukioikäisen Helmin tutustumaan Karjalaan.

Tällä matkalla oli mukana

hyvin eri-ikäisiä ja eri paikkakunnilla asuvia karjalaisia tai heidän jälkeläisiään. Mukaan mahtui yhtä hyvin pal-

jasjalkainen hämäläinen kuin satakuntalainenkin. Oli hienoa huomata kuinka nopeasti olimme aivan yhtä

perhettä. Karjalaisuus yhdistää ja Karjalan lähiympäristö kiinnostaa meitä. Yleensä kotiseutumatkoilla on henkilöitä, jotka ovat käyneet siellä matkustusvapauden alettua useita kertoja. Useiden matkojen määrä ei himmennä kai puuta nähdä kotiseutua pian uudestaan. Ensi kertaa matkalla olevat pursuavat aivan pohjatonta intoa nähdä vanhempiensa ja isovanhempiensa kotitaneerit. Evakkotie, Pyhäjärvi, Lahnavalkamasta avautuva maisema...Laatokka ja monet, monet rakennukset, kirkon, hautausmaan ja sankarihauta-alueen paikat nämä kaikki voi ymmärtää paremmin ja asiat elävät mielessä erilailla, kun on saanut itse käydä kyseisillä alueilla.

Meitä oli serkkuyttöjä kuusi (Kinnarin ja Musakan jälkeläisiä), jotka lähdettiin yhteistuumin käymään "mummolassa" Montrualta eväät maistuivat raikkailta Kinnarin maiden kivijalkojen paikkeilla, kosteiden saniaisten ja mesimarjojen tuoksussa. Saipa Kirsti nähdä elämänsä ensimmäisen kerran käärmeeen...ja kyllä meitä tyttöjä vietitiin vähän

aikaa. Toinen kotikylä Salitsanranta tutkittiin tarkasti Antin avustuksella.

Aamu-uinit ja iltakävely oli rentouttavia ja muistoista lataamme akkumme pitkälle talveen.

Konevitsassa kävimme yhtenä päivänä ja sekini oli monelle meistä ensimmäinen kerta.

Antti on hyvä opas ja osaa hienosti kertoa alueen historiasta. Saari on kiehtova ja pikkujuljasta siinä saadaan toivoa mukaan sellainen kuin se on parhaimpina hetkinään ollut.

Laivamatka Konevitsalle meni hyvin. Onneksi ei käynyt kova tuuli ja voitiin olla kannella. Sisätiloissa olisi lievä hajuhaitta ja ahtaus tehnyt matkasta varmaan ikävemmän. Onneksi meillä oli mukana komeita miehiä, joiden avulla nuori kippari sai aluksen tasapainoon.

Lämpöisin ajatuksin muistelen hyvin onnistunutta matkaamme ja toivon, että tullette kaikki katselemaan matkamme valokuvia Huittisten Karhiniemelle Kyläkartanoon 29. 10. 2005 alken klo 13.

SIRPA KOTIRANTA

Puutarhuri Suomisen perhettä Taubilassa.

Muistikuvia Taubilasta

25. 4. 1938 muutti Taubilasta puutarhuri Oscar Suominen perheineen. Perheen poika P.O. Suominen oli vasta pieni poika mutta muutamia muistikuvia hänellä Taubilasta ajoilta on jäänyt. Hän kertoo kirjessään muistavansa kuinka kartanon laiturilla istui rullatuolissa talon tytär tai minia, joka ammuskeili savikiekkoja varsin huonolla osumatarkkuudella ja niinpä puutarhurin lapset myöhemmin keräilivät ehjiä savikiekkoja leikkiastioksi järven pohjasta.

Suomisen kertoman mukaan puutarhuri ei tietenkään ollut kovinkaan paljon tekemisissä kartanon väen kanssa. Kerran kuitenkin n. 6-vuotias tyttö kutsui puutarhurin lapset syömään ohukaisia leikkimajaan, joka oli rinteessä vähän matkan päässä päärakennuksesta. Majassa oli sisäpuhelin,

jolla tyttö tilasi ohukaisia. Hetken päästä tuli hovimestari ja toi ohukaisia ja mehua valkoiset sormikkaat käsissään. Se oli heistä kovasti juhlavaa.

Puutarhurin perhe asui lähellä rantaa kahden perheen talossa. Kerran nousi kova ukonilma. Yksi rajuilma kiersi Pyhäjärven lännen ja toinen idän puolelta ja kolmas tuli suoraan yli järvenselän. Silloin äiti vei meidät suojaan kellariin ja sinne tulivat myöskin naapurin perhe. Kun ukkonen oli sitten ohitunut naapurin rouva kertoen salaman tuhoista, joita sitten kävimme itsekin tutkailemassa. Salama oli heittänyt säpäleiksi kaikki astiat kaapista ja irrottanut sähköjohdot, muttei kuitenkaan ollut syyttänyt tulipaltoa.

Meiltä näkyi yli lähdien yli kirkolle. Siskoni joka oli juuri aloittanut koulunkäynnin, näki kuinka kou-

lu paloi. Nuorempi velipoika muistaa hyvin kuinka sisko järkyttyi niin, että oksensi eikä voinut lähteä koululle.

Paljon myöhemmin Suominen kertoo matkustaneensa joskus 1970-luvulla junalla Haapamäeltä etelään. Oriveden jälkeen hän oli mennyt tupakalle toiseen vaunuosastoon. Käytävän toisella puolella istuivat siviilimies ja virkapukuinen upseeri. Keskustelussa tuli ilmi Karjalan Pyhäjärvi ja niinpä Suominenkin oli osallistunut keskusteluun kertoen, kuinka evakkoon lähtö tapahtui niin nopeasti, että hillopurkitkin jäivät kellariin. Upseeri mainitsi armeijalla olevan esikunnan Taubilassa ja sillä alueella olevan esikunnan väkeä. Upseeri nousi miltei ylös ja kiitti hyvistä hilloista, joita armeija hyökkäsen. Silloin tuntui, että maailma on joskus pieni.

Kirjatoimikunnan kuulumisia

Kesä on mennyt voimia kootessa, mutta myös tietoja kerätessä ja kirjatessa.

Kirjatoimikunta kokoutti Karppasella Vammalassa 4. 9. Kartoitettiin tapahtunutta. Tavoittamatta on vielä n. 40 taloutta ja täydennyksiä tarvitaan yli 100 taloudeita.

Toimikunta totesi, että lisätietoja on mahdollisuus saada monelta taholta.

Lähiainoina matkaavat Kauko Hinkkanen, Antti Kaasalainen, Reini Kukko ja Eija Kuusisto Mikkeliin Maakunta-arkiston tietoja penkomaan.

Valokuvia on jatkuvasti saatu lisää ja tallennettu, mutta runsaasti on vielä perheitä, joista kuvat puuttuvat. On luonnollista, että vanhojen kuvien henkilöiden tunnistamisessa on vaikeuksia. Mutta ei uudempienkaan kuvien tietoja aina tahdo löytyä. Todettakoon vielä kerran, että tietojen lisäksi myös kuvia toivotaan vielä jäsistä oloista, eikä vain Pyhäjärven ajalta.

Seuraavan kerran toimikunta on koolla 20. 11.-05 Pentti Kiurulla Punkalaitumella. Jaostojen tehtäväksi annettiin siihen mennessä

Urheiluväki huomio. Pekka Pusan lähettämässä kuvassa Urheiluseura Kaitun perustajajäseniä ja ensimmäisiä urheilijoita. Vas. kolmas Jalmarin Pusa ja oik. reunassa vaatturi Leino Pennanen. Kuka tuntee muita? Tieto Toivo Hinkkaselle, osoite Koskistentie 6, 38300 Kiikka, p. 050 3425 027 tai 03-5135616, larjava@kopteri.net.

selvittää monia käytännön asioita, joita kirjajankkeella on edessä.

Kirjatoimikunta toivoo kaikilta asianosaisilta tietojen ja valokuvien toimittamista mahdollisimman nopeasti. Kaiken aineiston pitäisi olla koossa viimeistään kesäkuussa 2006. Silloin on vielä edellytykset saada kirja

painosta ulos syksyllä 2007, jolloin tulee kuluneeksi 130 vuotta koulutyön aloittamisesta Pyhäkylässä ja 70 vuotta uuden koulun käyttöönotosta.

Virikistävä syksy ja aktiivista tietojen lähettämistä toivoen

PYHÄKYLÄN KOULUPIIRIN KIRJATOIMIKUNTA

Kirjatoimikunnalle tuli kuva sodan jälkeiseltä ajalta. Hautausväkeä, joista suurin osa lie nee evakkoja?, kuvattuna luultavasti Tyrvään Roismalan hautausmaalla. Mutta kuka on kätetty maan poven? Tieto ja ketkä ovat saattamassa, Toivo Hinkkaselle.

Joukkuepeli, jota nuorena katselin ja vähän pelasin, oli pesäpallo. Laakalyönnit, kopit, haavoittumiset ja kotipesät tulivat tutuiksi asioiksi.

Kykkää olen nähnyt elämäni aikana vain kahdesti, kerran Vampulassa ja kerran Huittisten luontopuistossa. Siinäpä mielenkiintoinen peli, joka on tuotu Karjalasta rikastuttamaan elämäämme. Tulokos tutuksi monelle!

Opimme, että pelatessa tärkeää on oman joukkueen sisäinen henki. Niinhän se on Lauri Pohjanpään runosakin: "Me vedämme suuntaan samaan, kun käymme rakentamaan."

Kristittyinä me olemme

Kirkonsanoma

Jeesuksen joukkueessa

Jeesuksen joukkueessa. Innostamme ja rohkaisemme toisiamme, kompas-televiakin autamme. Hyvä valmentaja, apostoli Paavali, neuvo: "Auttakoon rakkaus teitä tulemaan toimeen keskenämme. Pyrkikää rauhan sienten säilyttämään Hengen luoma ykseys." Ef. 4:2,3.

Joskus urheilukentällä näkee ja kuulee raivoisia kirouksia ja nyrkkitappeluita-

kin. Se ei todellakaan ole reilua peliä. Kristitty ei ole huli-gaani. Hänen käytöksensä on rakastettavaa ja iloista vastoinkäymissäänkin. "Illoitkaa aina Herrassa! Sanon vielä kerran: iloitkaa! Tulokos teidän lempeytenne kaikkien ihmisten tietoon. Herran on lähellä." Fil. 4:4,5.

Milloin vain oma joukkue voittaa, tulee sanomattoman lysti olo. Varmaa on, että Jee-

suksen perustama joukkue perii voiton kaikkien taiste-luiden, hien ja veren jälkeen. Yksi, pyhä, yhteinen (eli katolinen) ja apostolinen Kirkko käy maailmassa kohti suurta voitonjuhlaa. Halleluja!

On innostavaa kuulua kristittyjen sukuun. Sunnuntain pyhässä messussa näen joukkueovereitäni, joilla on sama mieli. Heidän kanssaan pyhä pyhäältä osallistun ehtoollisateriaan. Se valaa olemukseemme pyhyiden voimia, tulevan voiton esimakua.

EINO LEHTISAARI
rovasti Huittisista

Kuolleita

Raili Kaarina Rajala o.s. Paussu s. 20.10.1945 kuoli 2.8.2005 Helsingissä. Siunattu 27.8.2005 Honkanummen kappelissa. Railin Vanhemmat olivat Lahja ja Vilho Paussu Vernitsalta.

Lämmin kiitos
Teille kaikille, jotka
muistoitte rakkaamme
Einari Jäppisen
muistoa ja otitte osaa
suruumme.
Omaisat

SANAN LENNÄTIN 12.4.1856

Onnettomia tapauksia

Äsken kuluneen Maaliskuun alkupuolla on seuraavia merkittäviä tapauksia läänissä ilmoitettu Herra Kupernyörrille täällä, nimittäin:

1:o koska lois-vaimo Agnetta Jannutar (Jantuisen tytär) Metsäpirtin Sakkolan pitäjältä ja Helena Mikontytär Vuohelatar, Värnitsän kylästä Pyhäjärven pitäjältä, jälkeen puolen päivän 11:nä Joulukuuta viime vuonna olivat viimeksi mainitusta kylästä lähteneet käy-

mään jäitsee Konevitsan monasteriin, joka on saarella Ladokassa (Aaltokas järven) 7 virstaa mantereesta, nyörrivät he, ehdittyänsä 30 sylvää liki mainitun salon rantaa, jossa jää oli huono ja rikki. Muutamat monakot luostarista tulivat, heidän huutaessaan, avuksi ja saivatkin Agnetta Jannuttaren ylös hengissä, vaan Helena Vuohelatar hukki ja hänen ruumiinsa löydettiin vasta seuraavana päivänä.

Kuolleita

Einari Jäppistä muistellen

Huittisissa kuoli 6. 8. maanviljelijä Einari Jäppinen. Hän oli syntynyt Vpl. Pyhäjärven Saapun kylässä 27. 11. 1923. Pyhäjärvellä vietettyjen nuoruusvuosien jälkeen hän evakkovaiheensa päätteeksi sijoittui Huittisten Sorvolan kylään. Jo talvisodan jälkeen Einarin setä oli saanut pika-asutustilan Huittisista mutta suku palasi takaisin Karjalaan monen muun tavoin ja osin rakennettu tila jäi valtion omistukseen.

Toiseen evakkovaiheen jälkeen Jäppisen suku sai lunnastettua tilan jälleen itselleen. Aikoinaan Einari Jäppisestä tuli kyseisen maatilain omistaja. Hän solmi avioliiton pyhäjärveläissyntyisen Irja Pärssisen kanssa ja nuoret ryhtyivät innolla laajentamaan tilansa rakennuksia ja viljelyksiä.

Einari oli erittäin kätevä käsistään ja aivan erityisesti paja ja siellä tehtävät työt tulivat hänelle varsin tutuiksi. Moni naapuri si pikaisesti avun rikkoutuneen maatalouskoneen korjauksessa.

Einari Jäppinen.

Tekipä hän usein työkaluja ja kokonaan uusia koneita itsekin. Rauta taipui Einarin taitavissa käsissä ja hitsattu sauma piti vaikeissakin olosuhteissa. Vaikka uusia ystäviä löytyi runsaasti Huittisissa Karjala ja karjalaisuus olivat hyvin lähellä Einarin sydäntä. Mielellään hän kertoi lapsuudestaan ja nuoruudestaan Saapun kylässä. Hän teki useita kotiseutumatkoija menetettyyn Karjalaan.

Aikuisiällä Einarin harrastuksiin liittyi läheisesti musiikki ja erikoisesti laulu. Hän esiintyi Lauluhytte Kylänmiehissä aina sairastumiseensa saakka. Monet karjalaiset kansanlaulut tulivat Einarin myötä lauluhytteen ohjelmistoon. Muutama vuosi sitten poisnukkuneen perheen ainoan tyttären myötä Einarin lauluihin tuli syvää kaipautta. Tänä vuonna maaliskuussa kuolleen vaimonsa Irjan poismenon jälkeen elämän ehto lähestyi alkoi saavuttaa Sorvolan tutun pihapiirin tienoita. Vaikea sairaus oli jo ainakin osittain voitettu kun halvauskohtaus vei Einarin sairaalahoitoon, josta ei enää ollut paluuta Sorvalaan.

Herkistynein mielin Einari sai vielä kuulla hänen ja vaimonsa lahoitusten turvin Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön toteutuneen viimeisen entisen kotiseudun muistomerkkin korjaustyön. Tältä matkalta joutujista valokuvia hän ei enää kyennyt näkemään. Einari osallistui Huittisten

Karjalaisen toimintaan ja samoin oman kyläkuntansa tapahtumiin. Hänellä oli taito keskustella naapuriensa kanssa niin ammattiasioista kuin muistakin päivän polttavista tapahtumista. Jos oli hänen pajassaan tekemä hitsisauma kaunista ja kestävää myöskin ihmissuhteiden hoidossa hänen taitonsa oli kaunista ja pitävää.

Einariin siunauksen viimeiselle matkalla Huittisten kirkossa 3.9. suoritti pastori Pete Hokkanen, muistellen lämpimän sanoin vainajan elämäntyötä. Omaisten ja ystävien laskivat kukkansa arkulle ja varsin liikututtavaa oli nähdä jatkosodan aikaisen aseveljien viimeinen tervehdys. Muistotilaisuudessa seurakuntakeskuksessa pastori Hokkanen puhui, Veteraanien Lauluveljet ja Lauluhytte Kylänmiehet esittivät useita lauluja ja naapurin puheenvuoron käytti Heikki Hakuni muistellen auttavasta ja hyvää naapuriaan Einaria.

REINO ÄIKIÄ

Merkkipäiviä

Selma Varpu Maria Ahlholm

89 (o.s. Kilpeläinen) täyttää 19.9.2005 89 vuotta Storforsissa Ruotsissa (Ylläppää).

Onnittelumme Selma-siskolle! Lilja Salonen, Ritva kummitädille, Markun pojat ystävineen, Mervi perheineen tädille, Anja ja Paavo perheineen tädille.

Virsi 341. Taivaan Isän siunausta siskolle.

Paljon on sinun kohdallasi tapahtunut kymmenessä vuodessa. Silloin täytit 79 vuotta kun miehesi otettiin Taivaan kotiin 15.9.1995. Sitten tyttäresi Laina otettiin Taivaan kotiin, neljä vuotta sitten, sairasti syöpää omassa kodissaan.

Mutta neljä vuotta sitten saimme sisko olla yhdessä täällä Huittisten Kaarinnassa. Kaksi viikkoa oli luo-

nani kun tyttäresi perheet olivat Suomessa käymässä kotipuolessaan Pihtiputaalla. Sen aika näyttää näemmekö koskaan enää täällä toisiamme. Ei meitä enää ole elossa kuin vain me kaksi, sinä kaukana. Kyllä olisi ollut hyvä kun asuisit lähempänä. Silloin Reinoikin vielä työnnettiiin pyörätuolissa ja käytiin kylässä. Nyt Reino on poissa. Tuli yksi vuosi kun jäin yksin, 11.8.2005. Itkin, olin sairas, kuten edelleen, mutta jaksoin auttaa Reinoakin, minkä vain voin. Mutta nämä virren sanat ovat auttaneet aina! Yksin en kulje, en hetkeäkään, vierellän aina mä Jeesuksen nään. Suojellen, varjellen, noistaen, auttaen. Kanssain Hän käy kautta maailman tään. Näin pääsen aina eteenpäin.

SISKOSI LILJA

Maija Helmisen muistolle

Pyhäjärven Vernitsalla 18. 12.1930 syntynyt Maija Teller Helminen o.s. Lappalainen nukkui pois 6. 9.2005 Porissa. Vanhemmat olivat Maria ja Aapro Lappalainen.

Maija aloitti oppikoulun Käkisalmissa 1943 ja jatkoi sitä evakkolasten tapaan eri paikkakunnilla, Orivedellä ja sitten Raumalla, jonne vanhemmat olivat asettuneet pysyvästi

Koulunsa päätyttyä hän sai libristin paikan Kauhajoen kirjakaupassa. Jo kouluaikanaan hän oli innostunut voimistelusta. Niinpä hän suoritti Helsingissä Kisakallion liikunnanohjaajakurs- sin ja vapaa-aikoinaan ohjasi naisten voimistelua Kauhajoenla.

Mieli paloi kuitenkin toisenlaiseen voimisteluun. Hän haki Helsingissä tapahtuvaan lääkitysvoimistelukoulutukseen, joka toimi Invalidisäätiön yhteydessä. Valtion ylläpitämä opistotason koulutus oli kaksivuotinen, niin kuin sairaanhoitokoulukin. Hyväksytyt

Maija Helminen.

tutkimon jälkeen oppilas saa lääkintöhallitukselta lääkintävoimistelijan toimintaan oikeuttavan laillistamiskirjan.

Maija suoritti tämän koulutuksen erinomaisin arvosanoin. Valmistuttuaan hän sai välittömästi työpaikan Helsingin kirurgisesta sairaalasta. Työsuhde jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi. Opiskeluajanaan hän oli tutustunut jo opiskelunsa päättä-

neeseen dipl.insinööriin Mikko Helmiseen. Heidät vihittiin 1961. Mikolla oli työpaikka Porissa ja hän toivoi, että Maija jäisi kotirouvaksi. Perheeseen syntyi neljä lasta Juho, Elina, Jaakko ja Mikko.

Lasten vartuttua Maija palasi työelämään. Hän toimi Porin Sairaanhoidokoulussa opettajana. Hän oli myös asiantuntijana perustettaessa Luvian Kuntohoito-laitosta.

Maijalta lapsuuden koti-seutu ei unohtunut koskaan. Hän oli vakituinen Pyhäjärvi-juhlien kävijä ja avusti Pyhäjärvillehteä. Hän piti tiiviisti yhteyttä sukulaisiin ja halusi aina kuulla myös muiden vernitsalaisten elämästä. Iloisena ja seuralaisena hän valloitti meidät sukulaiset niin nuoret kuin vanhatkin. Hänen lähellään oli mutkattoman hyvä olla.

Mikko-puoliso nukkui pois kuusi vuotta sitten. Surun keskellä Maijan omakin terveys alkoi horjua. Muutama vuosi sitten hänelle asetettiin sydämen tahdistin.

Liikkuminen oli hieman hankalaa, mutta puhelimessa hän vaikutti aina iloiselta. Ja majajamaisen tapan omat murheet ja sairaudet eivät olleet päällimmäisenä esillä.

Jokin aika sitten Maijan syntymäpäivänä, vanhin poika Juho piti äidilleen kauriin puheen, kiittäen turvallista ja rakkaudentäyteisestä lapsuudesta. Muistissa hänellä oli myös äidin opettama kaunis iltarukous.

Maija ei nyt enää ole. Hän nukkui rauhallisesti pois omassa kodissaan. Vain Jumalalla on tiedossa sydämemme viimeisen löynnin hetki. Meille on kuitenkin annettu toivo, "elämä ei päätty kuolessaan." Tämän toivon kiteytyisin tutun laulumme sanoin, "Herra kädelläsi, uneen painan päin, kutsut ystäväsi lepäämään. Sielä kaikki saavat, uuden sydämen, rauhan annat, haavat sioon."

Maija Helminen siunattiin Porin kappelissa 16. 9. 2005. SALME RINTALA

Vasemmalla Selma Ahlholm, vieressä Lilja-sisko, takana Selman siskontytär Anja ja miehensä Paavo Pasanen sekä heidän tyttärensä Jane.

Merkkipäiviä

Aulis Airron, juurevan karjalaismiehen elämän ilonlähteenä isyys ja isoisyys

80 Iloinen kohtaaminen Pyhäjärven historiaan kunniaa tavalla liittyvällä Järisevän tykillä oli lähtölaulus juhlinnalle. Sen keskusteena oli elokuun 23.päivänä 80 vuotta sitten Sakkolassa syntynyt, mutta nuoruutensa Pyhäjärvellä elänyt Aulis Airo. Hän perheineen oli kutsunut ystävänsä ja sukulaistensa merkkipäivää seuraavana lauantaina Suomalinnassa juhlimaan merkki-päiväänsä. Me seuraverit VPL Pyhäjärvi -seurasta aloitimme juhlat kokouksella Järisevän tykille, Rannikkotyöstämuseon museon edustalle, lähelle Kuningaanporttia.

Järisevän tykillä isänmaamme puolustettiin Laatokan rannalta sodan kiihkeinä päivinä ja öinä. Mukana tykkipatterilla muisteltiin olleen talvisodassa taistelemassa mm. Nestori Kaasalaisen, samoin Väinö Kaasalaisen. Tällä tykillä oli kunniaaks tehtävä ja aikoinaan se pääsi täysipalvelueena jälkipolvien ihasteltavaksi Suomenlinnaan perustetun Rannikkotyöstämuseon kokoelmiin. Kun Pyhäjärvi-juhla on vietetty Helsingissä, on juhlinnassa silytetty muisteluhiitä Järisevän tykillä.

Lämpimässä tuulella vesibussilla tahi laullalla Helsingin Kauppatorilta taitunut matka oli hieno alku meidän runsaan kymmenen osallistujien retkellemme ja sinälän elämys varsinkin meille sisämaassa asuville. Vastassa Järisevän tykillä olivat Aulis ja Irma lapsineen ja lastenlapsineen, joista kaimpana asu-

vat olivat saapuneet edellisyydenä junalla Rovaniemeltä saakka perheen kantaisää juhlimaan.

Airtojen koti Suomenlinnassa sijaitsee vanhasta viljavarastosta asunnoiksi muokatussa muurissa, lähellä Tenalji von Fersenin juhlahuoneustoa. Kaariholvikattoisen kodin takaseinänä on 3 metriä paksu muuri, joka laskeutuu suoraan kuivatelakalle. Jatkoimme Auliksien syntymäpäivän viettoa hänen kodissaan, jonne kokoontui ilta-päivän mittaan runsaat 60 vierasta. Sakkolalaisten ja pyhäjärveläisten elävänä yhdysiteenä vuosikymmeniä toiminut Aulis vakuutti häntä juhlimaan saapuneille olleensa aina kumpakaikin, niin sakkolalainen kuin noitermaalainenkin, karjalainen isänmaan ystävä. Työurallaan hän eteni Pääesikunnassa kopiointilaitoksen esimieheksi. Aulis oli runsaat 48 vuotta sitten perustamassa VPL Pyhäjärvi -seuraa ja on aikoinaan toiminut useita vuosia johtokunnassamme. Vapaa-ajan toiminnoissa tärkeä on hänen uransa myös Sakkolaseurassa ja Sakkolasaatiössä, Suomenlinna-seurassa, Rintamamiesten asutusyhdistyksessä ja useissa kuroissa, vain muutamia mainitaksamme. Mutta antaakamme hänen itsensä jatkaa, syntymäpäivän tienoilla asiat merkitti muistiin hänen Viipurin maalakunnasta kotoisin oleva Irma-vaimonsa:

Matka Sakkolasta Voloskan lammen rannalta Pyhäjärvelle Kümajärven rannalle on näin jälkikäteen tulkittu melko pitkä. Tie kulki läpi

Paikalla olleista kuvassa Kaisa-Liisa Korhonen, Meeri Kuusisto, Eeva-Liisa Mikkola ja Karina Pärssinen onnittelevat Aulis Airtoa yhdessä Eero Sirkkiän, Arja Hiiren ja Juhani Forsbergin kanssa VPL Pyhäjärvi -seuran puolesta.

kultajärven männikön. Kümajärven rannalla Vesikon tuvassa pidettiin kiertokoulu, minin isosiskoni Aune joskus vei minut mukanaan. Niin minusta tuli väitellen noitermaalainen.

Myöhemmin muutettiin isän työn myötä ensin Purasille ja sittemmin omaan pikku mökkiin Noitermaahan. Sieltä käsin aloitin kouluni ja juuruin Pyhäjärvelle entistä vahvemmin. Sieltä löysin parhaat kaverini ja tunsin haiketta, kun taas tuli aika muuttaa Sakkolan puolelle. Osuuskunnan harjoittelijan paikka löytyi ensin Sakkolan Kasarmilasta ja sittemmin Räisälästä. Sieltä lähden ensi kertaa evakkoon. Talvisodan ajan työskentelin Kestilän pukimon mainososastolla Turussa.

Iloni oli suuri, kun pääsimme palaamaan Sakkolaan. Rakensimme sinne - aseman viereen, muutaman sadan metrin päähän syntymäkodistani - talon ja elämä oli hyvällä mallilla. Sodan aikana toimin paikallisesikunnan

lähettinä ja aikanaan sain kutsun rintamalle. Venäläisten vallatessa Vitpuria olin kuivattajana ja lopuksi kopiolaitoksen esimiehenä Pääesikunnassa. Siinä sivussa olen sitten tehnyt kaikenlaista pientä. Olen osallistunut karjalaisseurojen ja asukasyhdistysten toimintaan, laulanut yksin, yhteisissä, joista tunnetuimmat ovat Kylvänpöjät ja Pitäjän Pojat, sekä kuroissa. Ihan tuonne vuoteen 2003 osallistuin säännöllisesti Helsingin sotaveteraanikuoron harjoituksiin ja esiintymisiin. Kuoron puheenjohtaja on pyhäjärveläinen Pekka Jalmarin poika Pusa.

Nyt on tullut aika antaa tilaa nuoremmille niinkuin hienosti sanotaan. Tosiasiasa kiuvat ja kolotukset ne hiltäseivät menohaluja. Tässä kotipiirissä ja lastenlasten touhuja tutkaillessa aika kuluu ihan mukavasti. Kaikki kolme lapsistamme Antti, Anu ja Mikko ovat asettuneet elämään puolisoineen tavanomaista suomalaista elämää -pääkätöitä ja jatkuvia opin-

pelajien kanssa. Nykyisin koko perhe viihtyy viheriöllä, litti Golf antaa vapaa-aikana siihen mainion mahdollisuuden.

Juhlien kesä

Erkin perheessä kesä alkoi Roopen valmistumisella kauppatieteen kandidaattiksi, jatkui Nooran lakkiaisilla ja huipentui suurella sukulaisten ja ystäväjoukolla vietettyihin iloisiin 50-vuotisyhliin notkuvine pitöpöytineen litti Golfin Niskaportissa. Niskaportti on ollut paikallaan jo vuodesta 1638. Illan päätteksi vielä tanssittiin elävän orkesterin säestyksellä kauluissa rantamaisemassa golfkentän vieressä olevassa Radansuun Kartanohotellissa. Juhlien liikutavien hetki oli Alzheimeria sairastaneen Hilika-äitimme saapuminen onnittelemaan Erkkiä halautsen kera.

Ensi kesänä Pyhäjärvelle

Päällekkäisten juhlien johdosta osallistuminen Nuorisoseura Pyrinön 100-vuotisyhliille jäi valitettavasti toteuttamatta. Sisarusten, serkkujen ja monien sukulaisten noittamana Erkin ensimmäinen matka isän synnyinseudulle toteutetaan ensi kesänä.

ISOSISKO EILA INKERI

Ylioppilaita

Camilla Lindfors pääsi ylioppilaaksi 17.6. 2005 Fuen-girolan ruotsalaisesta lukios-ta Espanjassa, jonne hänen perheensä muutti 10 vuotta sitten. Hän aloittaa syksyllä laki- ja taloustieteiden opin-not Granadan yliopistossa. Vanhemmat Heidi, o.s. Rissanen (kuollut v. 2003) ja Mäns Lindfors, isoisä Paul Rissanen Taubilan kartanosta.

Pöksyjen teko

Aati oli kylääntäli ja hauska humoristi. Eräänä alkukesän päivänä hänen luokseen tuli mies, sanottakoon vaikkapa "Antti", sarkapakka kinaloisa. Antti oli hyväntuulainen mutta hieman yksinkertainen. Hänellä oli lievä puhevika. Hän ei osannut ääntää äätä vaan siitä tuli aa eikä öötä, siitä tuli oo. Tänä päivänä tämä puhe vastaa jo-tain nettiä, jossa ei myöskään tunneta näitä kirjaimia. Antti oli siis aikaansa edellä.

"Tekisit sie Aati miul tää sarast" poksut? Vai pöksyt pittää saaha, no mikä siin. Tehhääks suorat vai pussipöksyt? Sellaset suorat vaa. No, nouseha seisomaa, ni otetaan mitat. Siinä mittoja otettaessa Antti kertoili. - Kuuleha Aati mie makkaan jo ulkohuonees. - Vai nii, vaik

on viel näi kolakat yöt? - Hol-molaine, eha mie sitta huonees makkaa, ku oikias huonees. Aittaa sanottiin huoneeksi.

Aati alkoi myös kysellä kuulumisia. Antin koti-puollessa oli pari-kolme viikkoa sitten vietetty häitä ja häävieraat olivat ajaneet vanhan hevosen kuoliaksi. - Näit sie Antti sitä hevosta, minkä ne ajoit henkil sit teipule häis? - Kyl mie nain sitä siel talli takan. - Vai oikei sieki näit sit? - Kyl mie nain, toisti Antti. Nyt Aati pääsi siihen, mihin oli pyrkinyt. Naisväkeä alkoi hymyilyttää, peräti naurattaa. Aatin suu alkoi vetäytyä myös kohti korvia. Hän oli osannut asetta kysymykset siten, että sai mieleisensä vastaukset.

LEPPONMÄEN POIKA

Juuret Pyhäjärvellä Erkki Pärssinen

50 Lautamiehen Tuomaan Laurin pojan syntymäpäivää juhliitti heinäkuun helteillä lapsuusmaisemissa Iitissä. Helteinen oli päivä silloinkin kun Erkki syntyi sisarussarjamme kuopuksena.

Isä syntyi Alakylässä

Lauri-isämme (s.1908) tie kulki Alakylästä kauppa-alalle Metsäpirttiin ja Sakkolan kautta myymälänhoitajaksi Ousuusliike Oma-Pohjaan Iittiin. Poikamiehen huoleton elämä muuttui kun talvisota alkoi. Seurasi jatkosota, avioliitto ja neljä lasta. Myymälänhoitajan raskaat työpäivät sotien jälkeen sekä oman kodin rakentaminen uuvuttivat perheensä parhaassa iässä. Erkki oli vain kuusivuotias kun isä kuoli. Karjalaisuus eli kuitenkin vahvana Karkun mummon, tätien ja setien kautta. Puikossissa syntynyt reipas Maria-mummonne (o.s. myös Pärssinen) eli 93 vuotiaaksi, isoisä-Tuomas kuoli 1941 Vä-häkyrössä ja haudattiin omasta toivomuksesta Pyhäjärven hiekkaiseen kirkko-maahan.

Humanisti ja toimitusjohtaja

Erkki kirjoitti ylioppilaaksi Iitin lukiossa, kävi RUK:n 1976-1977, opiskeli historiaa Helsingin Yliopistossa valmis-

Erkki Pärssinen.

tuen filosofian maisteriksi 1981 ja perusti perheen lääkäriksi opiskelevan Reetta Nopolan kanssa. Parin vuoden opettajauran jälkeen Erkki siirtyi Amer Yhtymä Oy:n omistaman Weilin+Göösien tietokirjaosastolle toimittamaan 8-osaisia Suomen historia kirjasarjaa. Varsin pian Amer Yhtymä kuitenkin laittoi nuoren, markkinoinnista kiinnostuneen humanistin liikkeenjohdon koulutukseen ja niinpä Erkki sain ensin vastattavaksien tietokirjaosaston, sitten oppimateriaaliliiketoiminnan johtajaksi. Kymmenen vuoden työurpeaman jälkeen Erkki siirtyi vuonna 1993 lähinnä postimyynnin harjoittaneen Suomen Luonnonsuojelun Tuki Oy:n toimitusjohtajaksi. Jälleen kului kymmenen vuotta ja edessä oli aivan uudet haasteet hä-

nen tultua valituksi Espoon Yrittäjien toimitusjohtajaksi. Erkki on nostanut lyhyessä ajassa Espoon Yrittäjät Suomen suurimmaksi yrittäjähdistykseksi, kun jäsenmäärä on noussut parissa vuodessa 1.300: sta 2000:een. Espoon Yrittäjien toimitusjohtajuuden ohella Erkki on nykyisin myös Pääkaupunkiseudun Yrittäjien toimitusjohtaja. Nykyinen tehtävä on avannut mahdollisuuden kehittää oman kotikaupunkinsa espoolaisten yrittäjien toimintaa. Espoo onkin tunnettu menestyvistä yrittäjistä. Bisenkärpänen on puraisut myös lapsia, Roopea (23) ja Nooraa (18), jotka molemmat opiskelevat Helsingin kaup-pakorkeakoulussa.

Mitä olisikaan elämä ilman urheilua

Isä Lauri oli innokas penkiurheilija ja sama kärpänen puraisi myös perheen kuopusta. Erityisen innokkaasti Erkki on toiminut jalkapallon parissa juniorivalmentajana, erotuomarina ja luottamus-tehtävissä. Hän on myös auttanut erityisesti nuorta, nykyisin 18 -vuotiaasta Jami Puustista, jonka kanssa hän vieraili huippuseurojen harjoituksilla Englannissa. Pari vuotta sitten Jami solmi sopimuksen Manchester Unitedin kanssa ja harjoittelee tänä päivänä yhdessä maailman kuuluisimpien huippu-

pelajien kanssa. Nykyisin koko perhe viihtyy viheriöllä, litti Golf antaa vapaa-aikana siihen mainion mahdollisuuden.

Juhlien kesä

Erkin perheessä kesä alkoi Roopen valmistumisella kauppatieteen kandidaattiksi, jatkui Nooran lakkiaisilla ja huipentui suurella sukulaisten ja ystäväjoukolla vietettyihin iloisiin 50-vuotisyhliin notkuvine pitöpöytineen litti Golfin Niskaportissa. Niskaportti on ollut paikallaan jo vuodesta 1638. Illan päätteksi vielä tanssittiin elävän orkesterin säestyksellä kauluissa rantamaisemassa golfkentän vieressä olevassa Radansuun Kartanohotellissa. Juhlien liikutavien hetki oli Alzheimeria sairastaneen Hilika-äitimme saapuminen onnittelemaan Erkkiä halautsen kera.

Ensi kesänä Pyhäjärvelle

Päällekkäisten juhlien johdosta osallistuminen Nuorisoseura Pyrinön 100-vuotisyhliille jäi valitettavasti toteuttamatta. Sisarusten, serkkujen ja monien sukulaisten noittamana Erkin ensimmäinen matka isän synnyinseudulle toteutetaan ensi kesänä.

ISOSISKO EILA INKERI

Evakkolapset koolla Valkealassa

Vuonna 2002 Vihdissä perustettu Evakkolapset ry vietti tänä vuonna Valtakunnallisia Evakkolasten päiviä neljättä kertaa. Päivien suojelijana toimi pääministeri Matti Vanhanen.

Sodan päättymisestä on nyt kulunut runsaat 60 vuotta. Puhjonrannan kurssikeskuksessa Valkealassa, Kouvolan kupeessa, 26.-28.8.2005 järjestetyt Evakkolasten päivät olivat jälleen sekä sodan

päättymisen muistojuhla että kunnianosoitus sotiemme uhreille ja sankareille. Evakkolapset ry nostaa toiminnallaan esille niitä sotien seurauksia, jotka tähän asti ovat jääneet huomiotta ja osin myös tiedostamattakin.

Evakkolapset ry:n puheenjohtaja Iris Salorannan kertoi: "Tavoitteenamme on saada lapsen ääni kuuluville: Lapsen oikeudet ja tarpeet huomioivassa maailmassa ei sodita. Rauhan ajan Hyvinvointi - Suomessakin monet lapset voivat huonosti ja ovat ahdistuneita. Heitä ei kuulla. Heidän tarpeensa jäävät huomiotta. Näiden lasten elämä muistuttaa meitä, evakkoajan kokeneita omasta lapsuudestamme. Osaksemme saamasta rakkaudesta huolimatta jätti tuo aika meillemme lähtemättömät jäljet. Monen lapsen herkkiä mieli haavoittui, kun sota häiritsi kasvua. Menetimme kotimme, kotiseutumme ja osa myös läheisensä.

Sukuyhteysien turva- verkko hajosi. Vanhempiemme oli keskitettävä huomionsa ja voimansa käytännön toimenpiteisiin, taloudelliseen selviämiseen ja jälle- rakentamiseen. Lasten järkkynyt miele, pelot ja ahdistus jäivät kohtaamatta ja käsittelemättä.

Valtakunnallisilla Evakkolasten päivillä perehdyttiin vertaistukiryhmissä työ- kennellen niihin erilaisiin keinoihin, joiden avulla me käsittelemme lapsen mielelle ja ymmärrykselle ylivoimaista tuskaa ja hätää."

Vertaistuen avulla päivän

osanottajat etsivät vastauksia vastauksia kysymyksiin:

– Mitä olivat ne mielestä ja muistista torjutut tunteet ja kokemukset, jotka oli pakko kieltää, että lapsen mieli pysyi ehyenä.

– Miten tämä torjunta ja vaikeneminen vortodet ovat vaikuttaneet, olemmeko siirtäneet osan menetykskokemuksen aiheuttamasta taakasta seuraaville sukupolville.

– Miten lapsuuden kokemuksemme ovat näkyneet vanhemmuudessamme ja kasvatustyössämme voimavaroina ja puutteina.

Edelleen puheenjohtaja Saloranta totesi, että selki- tetty identiteetti ja yksilöllinen mielenrauha ovat osa maailmanrauhaa. Tutkimalla sotien seurauksia kasvatustyön ja lasten mielenterveyden näkökulmasta Evakkolapset ry on mukana rauhantyydyssä.

Selviytymiskeinot

Otsikon alla oli kolme erilais- ta kertomusta. Pentti Kortelainen kertoi Sallan tietö- män taipaleen takaa lähteneen evakkolapsen kokemuksia. Eero Voutilainen

kertoi hiljaisuuden merkityksestä. Vladimir Sobolev kertoi siitä, millaisen matkan hän on kulkenut täysorpona Hyrsylän mutkasta venäläisten vankina, myöhemmin elämäntyönsä Venäjällä ja viimein päässyt paluumuuttajana Suomeen 12 vuotta sitten. Nämä kertomukset eivät jättäneet ketään kylmiksi.

Evakkokertojaäänä

Säkkijärveläissukuinen tutkija Terhi Willman käsitteli lauantaisessa esityksessään selviytymiskeinoja. Terhi Willmanin esityksen jälkeen evakkolapset siirtyivät ennakoon nimettyihin työryhmiin valitansa mukaan. Sunnuntaisen ohjelman aiheina Terhi Willmanilla olivat Työpajojen anti ja jakaminen sekä Tunnemuistojen kanssa eteenpäin.

Tutkija Terhi Willmanin Selviytymiskeinojen käsitte- lyn pohjalla oli Karjalasta siirtokarjalaisiksi-aineisto, jonka hän oli koornut Helsingin yliopiston tutkimuksessa vv. 2000-2005. Tutkija jakoi Evakkojen kertojaäänä-aineistonsa viiteen ryhmään: selviytyjä-lapsisankari, mystifioijat, väkijätkä, menettäjät ja uhatut. Väki- nijoista Terhi Willman toteaa: "Eivät puhu omista sota- aikaisista kokemuksistaan mielellään esimerkiksi omille lapsilleen. Kokemukset voivat olla niin vaikeita, että

on haluttu katsoa eteenpäin. Kompensaatio on voitu haake menestyksestä työssä. Taustalla saattaa olla myös häpeää tai pelko vähättelystä tai myös halu suojella lapsia. Hyvä esimerkki on 1918 tapahtumaa ja sen niistä syste- maattinen vaikeneminen. Pahuus, joka kumpuaa ihmisestä sodassa, on vaikeaa myöntää edes itselleen. Taakka halutaan kantaa yksin. Saattavat kertoa kokemuksista ulkopuolisille kuten tutkijalle.

Terhi Willman totesi, että menettäjät ovat sodassa menettäneet läheisiään tai oman terveytensä. He ovat voineet menettää myös yhteisön hyväksynnän sota- aikaan tehdyn rikkeen vuoksi (esim. järjestörike). Joukossa voi olla mukana myös väkijätkä, koska heidän on vaikeaa saada tukea kokemuksilleen yhteisöltä.

Päivien anti

Päivien antissa koottiin se, mitä osanottajat saivat ja minkä kanssa jaksavat eteenpäin. Päivien anti voitaneen kiteyttää Eero Voutilaisen sanoihin, kun hän kertoo kokeneensa jotakin uudestisyntymisen tapaista tutustuessaan karjalaisiin tovereihinsa.

– Se on sitä, että toisessa on jotakin ihan tuttua. Tutuus paljastuu heti, kun kuulee evakon puhuvan.

P.P.

Pyhäjärveläinen Maija-Liisa Jokisalo oli mukana päivillä.

Terhi Willman esitelmöi Evakkopäivillä.

Isäni kotona kylässä ja lasten koulutiellä

Heinäkuussa toteutui pitkäaikainen haaveeni päästä kulkemaan niitä samoja teitä ja metsäpolkuja, joita isäni Tauno ja äitini Vappu kulkivat lapsina ja nuorina muiden mukana aikoinaan Vpl.Pyhä- järvellä. Olin huolellisesti valmistautunut matkalle niin sää kuin muidenkin seikkojen varalle. Sää oli kuitenkin suosiollinen ja aurinko paistoi ja lämmitti lähes hellera- joilla. Vasta linja-autossa selvi- vi, että ajamme ensin Pyhä- järven rautatieasemalle.

Mikä vapaus ja odotus val- tasikaan mieleni, kun lähdin määrätietoisesti askeltamaan asemalta kohti Pöyhölän kylää. Tätä tutkimusmatkaa en kertakaikkiaan ole aikaisemmin voinut toteuttaa. Osumus- kaupan avonainen ovi ei saanut minua pysähtymään, koska juotavaa ja evästä olin varannut tarpeeksi tätä kol- men tunnin kävelyäni varten. Hetkessä olin Koivuojan sil- lalla, josta Pöyhölän kylä al- kaa. Kaikenlaiset autot kulki- vat Pietari Käkisalmi tiellä. Tervehdin suomalaisen re- kan kuljettajaa, joka ajoi Kä- kisalmen suuntaan. Olin muutaman kerran pikaisesti käynyt isäni kotona Hoikka- lan "kartanolla". Kun nyt yksin nousin ylös mäelle, suuri musta koira seurasi minua muutaman askeleen päässä punainen kieli ulkona läähät- täen. Vielä hetken kuljettuani saavuin mäelle, jossa isoisäni "pitkän Yrjön" suuri perhe asui. Isot männyt ja koivut sekä valtava ruusupensas ovat vielä jäljellä. Äskeinen musta koira livahti kuin varkein

ohitseni ja meni menojaan. Asumaton ympäristö viesti luonnon rauhaa. Vuosisatoja on isäni suku asunut täällä ja viljellyt ympärillä olevia pelto- ja. Hevosten kasvatusta ja karjanhoito antoivat toi- mentuloa. Vankien kuljetus ja majoitus antoivat lisätuloja ruokakunnalle.

Kuivuudesta huolimatta kasvillisuus oli rehevää. Suunnistin "Mykky-Martin" eli Lappalaisten asumuksia kohti. Talon tytär Esteri ja miehensä Esko Purra järjesti- vät kahdesti jakokuntamme kesäjuhlan pihapiirissään. Paikallisia asukkaita näkyi ar- kisisa puuhissaan kun tut- koin matkaani kohti Mont- ruan kylää ja Pikomyllystä. Mustikoita oli runsaasti pol- kuni varrella ja poimin niitä syödäkseen. Vilkaisin välillä peruskarttaani vuodelta -39. Miten kiinnostavaa oli askel- ta seuraavaa risteyksestä "Herratiele!" Tarkkailin val- paasti ympärilläni, mutta sain kulkea yksin kangastietä. Ahmin kesän tuoksua ja metsän ääniä. Kaukaa kuului vaimea autoliikenteen melu. Hetken kuljettuani tulin sille Montruan ja Kalamajan tie- lle, jota lähes joka kesä olen linja-autolla ajanut. Viime kesänäkin kahdesti. Utelias- suuttani kuljin sen sahan pai- kalle, jossa vuodesta toiseen oli ollut venäläinen Zil kuor- ma-auto. Nyt se oli tullut matkansa päähän. Auto oli täysin purettu ja sen osia oli heitelty ympäriinsä. Tuollai- sella autolla ajoin armeijassa Hämeenlinnassa ja Parolassa 40 vuotta sitten. Otin valoku-

van Pohjolaisen Antin har- maasta talosta. Taustalla oli Pietarin rahapajan johtajan taloryhmä aitauksineen.

Jo näkyi Pikojoen veden- pinta. Kävelyilta kaiteineen oli rakennettu rikkinäisen patosillan päälle. Jotakin edistystä oli siis tapahtunut! Joen vesi oli noussut havait- tavasti, koska yksi tukkipuu- kerros on laitettu veden vir- tausta estämään. Istuin pa- don reunalle ja otin eväini syödäkseen. Nuori äiti lapsensa kanssa kulki ohitseni. Tarkkailin Pikojokea ja sen kirkasta vedenpintaa. Kalat uivat virrassa. Paikka muistutti paratiisia. Vain alueen hoitamattomuus häiritsi mieltäni. Muistan ystäväni Matti Pohjolaisen sanoneen: "Pidetään talkoot" ja laitetaan tämä mylly kuntoon"! Havah- duin miellestäni ja vilkaisin kelloani. Kahden tunnin

päästä tulisi olla Alakylän koulun tiehaarassa. Tarkistin kartasta tulevan reittini ja nousin. Helposti löysin tie- uran, josta ennen ovat ihmisi- set kulkeneet Alakylän, Pöl- hölän, Asemansuon ja Konnitsan suuntaan. Lapset kouluun ja talolliset mylly- kuormineen.

Kulkiessani poimin suuria mustikoita ja nautin niiden miedosta täyteläisestä mausta. Käännyin oikealle Van- hankylän suuntaan, jossa tiedän "Rikkaan-Juhon" asu- neen. Pyylevä nainen tuli koira- nansa kanssa vastaan. Koira tuli kutsusta luokseen ja heilutti häntäänsä tuttavallisesti. Kimmoisa hiekkatie oli ke- vyt kulkea ja hetkessä olin Kaasalaisen "kartanolla", jo- ta asuttiin edelleen. Viimeksi olin käynyt siellä 3 vuotta sit- ten. Miten koristeelliset rystä- slaudat ja ikkunaruutheet

ovat edesmenneen venäläi- sen opettajan talossa. Suun- tasin alamaakeen lasten kou- lupolulle Pahalammen suun- taan. Uusia kesäsuuntoja on rakennettu Pöyhölänlammen rantaan. Nousin rinnettä ylös ja pysähdyin kuvaamaan lammen suuntaan. Kuinka mielenkiintoista maasto on- kaan! Vuosisatoja ovat ihmisi- ta ja eläimet näitä teitä ja polkuja kulkeneet. Hämmästel- tin miten hyvin kartta ja maasto pitivät vieläkin yhtä!

Vielä muutaman kymme- nen metriä. Siinä se on! Va- semmalla puolella näin kos- kematonta sekametsää, jota hallitsivat kuningaspöytä- valkokylisten koivujen lisä- si. Arvioin niiden iäksi noin 300 vuotta. Voi ihme, mikä tunne! Aluskasvillisuus oli kostean maaperän vuoksi niin rehevää, että metsässä kulkeminen olisi lähes mah-

dotonta. Niinpä suuntasin askeleeni polulle Koljonmä- en vierestä ja ihmettelin oi- kealla olevaa suota ja kartan tarkkaa informaatiota. Sitten oikealta alkoi näkyä Alakylän aukeata ja kauempana tun- nistin Sirkanneen rinteet. Vasemmalla oli vanha puinen pystyaita. Olin kulkea oh! Pa- lasin muutaman askeleen ta- kaisin ja samassa tunnistin Hietasen talon, josta äitini on kotoisin. Pihapiiri näytti au- tiolta, mutta asutulta. Uusia rakennuksia oli kaksi, mutta harmaita talo on kartan osoit- tamassa paikassa. Otin valo- kuvan aidan raosta ja tarkkai- lin ympärilläni. Viimeksi olin vierailut tällä paikalla 11 vuotta sitten.

Jatkoin vauellustani. Sahan äänet voimistuivat. Näkyviin tuli sahalaitos, jossa lauantai- nakin oli työpäivä. Miehät sa- hasivat ja tapuloivat lautoja. Kauempana oli uusi hirsi- rakennus valmiina. Tiesin, että Alakylän kansakoulu ei enää ole. Koulurakennus paloi noin 3 vuotta sitten ja se on purettu pois. Minulla oli vielä vartituntti aikaa. Niinpä istu- in kivelte ja nautin loput eväini. Annoin ajatukseni laukata. Koulua ja koululaisia ei ole, mutta vanhaa koulu- tietä oli mahdollista vielä kulkea. Mieleeni muistui syksy -80 Hämeenlinnassa ja opettajaopiston rehtori Mar- kus Saurin lausuma runo;"oi jospa aina minäkin, koulutietä kulkea saisin".

Harjavallassa 2. elokuuta 2005

YRJÖ S. KAASALAINEN

Montruan ja Kalamajan vaiheilla. Vasemmalle kääntyty tie Pikojoelle ja Pikomylllylle.

Tatin suku oli noudattanut juhlauskua aina ulkomaita myöden. Paikalla oli 79 sukulaista. Kuva Kyläkartanon aurinkoiselta pihalta. Valokuva Reino Äikiä.

Evakkomatka Karjalasta päättyi Huittisiin

Vpl. Pyhäjärveltä muuttivat jatkosodan jälkeen Huittisiin Taavetti ja Anna-Maria Tatti kolmen lapsensa kanssa. Taavetti Tatin elämäntarina alkoi Inkerin Lepaalasta, jossa hän syntyi 3.3.1893. Väimönsä Anna-Maria os. Rastas oli puolestaan syntynyt 21.2.1897 Raudun pitäjässä. Taavetti Tatti muutti vaimojen takia salaa Suomen puolelle 1918. Asuinpaikaksi tuli Raudun pappila, josta löytyi työpaikka. Taavetti ja tuleva

vaimo Anna-Maria kohtasivat. Nuoret rakastuivat, menivät avioliittoon ja aloittivat yhteisen elon taipaleensa. Raudussa oloaikana perheeseen syntyi poika Reino Tatti 1920 ja tytär Aili 1924. Taavetti sai Suomen kansalaisuuden hakemuksensa perusteella 26.8.1927.

Vuonna 1930 Vpl. Pyhäjärvellä aloitettiin valtion toimista Taubilan kartanon sivutilan Kallenkartanon uudisasuttaminen. Raudusta

muutti useita perheitä Pyhäjärvelle. Niinpä myöskin Taavetti ja Anna-Maria lapsineen tulivat pyhäjärveläiseksi. Kartanon vanhoista rakennuksista saatiin tarvittavat asuintilat ja myöskin karjankasvatukseen soveltuvat tilat. Peltoa lohkaistiin yli 10 ha ja metsää saman verran. Perheeseen syntyi vielä Aune tytär v. 1937. Jatkosodan aikana Reino Tatti löysi itselleen puolison Hilkan miltei naapurista Pyhäjärven Alakylästä. Hilka os. Pitkänen muutti yhteiseen talouteen. Myöskin Aili tytär avioitui naapurin pojan Selim Lehtisen kanssa ja muutti miehensä taloon naapuriin. Lehtiset olivat myöskin Kallenkartanon uudisasukkaita. He olivat puolestaan muuttaneet Nastolasta. Sodan päätyttyä Tatit ja Lehtiset muuttivat monen mutkan kautta Huittisiin. Rajjalan kylästä Soron maista Taavetti Tatin perhe sai uuden maanhankintalainmukaisen tilan. Aili oli miehensä Selimin kanssa muuttanut omiin oloihinsa. Aune tytär avioitui huittislaisen Erkki Lähteenmäen kanssa ja muutti myöhemmin Säk-

Aili Lehtinen os. Tatti ja Aune Lähteenmäki os. Tatti edustivat suvun vanhinta polvea.

Reino Tatti, Aune Tatti ja Aili Tatti kuvattuna Kallenkartanossa 1942.

lään. Yhteisiä juhlia vietettiin edelleen kuitenkin Rajjalassa.

Reino Tatista tuli v. 1947 kuolleen isän työn jatkaja. Reimon ja Hilkan perheeseen syntyi 10 lasta. Perheen pää Reino kuoli vain 39 vuoden ikäisenä 1959. Mummo Anna-Maria kuoli 1975 ja Hilka Tatti 1994 ja Lapset avioituivat aikanaan osan muuttaessa pois Huittisista.

Elokuun 27 päivänä Tattin suku kokoontui Karhinie- maan kyläkartanoon. Sukuun kuuluvasta 125 henkilöstä paikalla oli 79. Kokouksessa suvun vanhimpana oli nykyään Huittisissa asuva Aili Lehtinen ja nuorimmainen 3 kk ikäinen Sofia otti valokuvan aikanan päiväunia auton takapenkillä. Päivän aikana maittaavan sukuaterian lomassa sukulaiset esittelivät omia sukuhaarojaan. Osa sukulaisjoukosta oli myöskin käynyt kotiseutumatkoiilla Karjalassa ja Pyhäjärvellä.

Parin vuoden päästä kokoonnutaan uudelleen.

REINO ÄIKIÄ

Suomen vaietut sotavainajat – osa 1

Sodassa kaatuneiden saattaminen kotiseudulleen haudattaviksi on ollut kantava ja eettisesti kunnioittava suomalainen periaate. Tähän pyrittiin sota-aikana kaikin keinoin ja vielä vuosikymmeniä sodan jälkeenkin, kun kentälle jääneitä on etsitty ja tunnistetut saattettu kotiseudun multtiin tuoden lopulta- kin tieto omaisille. Kaikkien sotavainajien kohdalla näin ei ole kuitenkaan haluttu toimia.

Vaikeiden tapahtumien tausta

Kesällä 1944 Suomi taisteli olemassaolostaan. Neuvostoliiton strategisen iskun tavoitteena oli maamme no-

pea miehittäminen ennen Keski-Euroopassa odottavaa suursodan loppuratkaisua. Josif Stalinin mitta oli täyttynyt vähäväkisen Suomen nöyryytettyä puna-armeijaa Talvisodassa, siihen astisessa Jatkosodassa sekä viimeistään Suomen kieltäytyttyä käytännössä antautumiselta keväällä 1944. Suomen lopulliseen nujertamiseen oli Leningradin rintamalle koottu kesäkuun alussa niin massiivinen voimaryhmä, ettei kamppailun lopputuloksesta voinut tai pitänyt olla epäselvyyttä.

Valtaisa suurhyökkäys Karjalankannaksella johtikin vihollisen nopeaan läpimurtoon ja joukkojemme perääntymiseen Viipuri-Kuoparsaari-Taipale -linjalle. Viipuri menetettiin 20. kesä-

kuuta, minkä jälkeen puolustukseen Kannaksella alkoi kuitenkin pitää johtaan loistaviin torjuntavoittoihiin Viipurinlahdella, Tienhaarassa, Ihantalassa ja Vuosalmella. Näiden sekä myöhempien Nietjärven ja Ilomantsin torjuntavoittojen ansiosta olemme ylimalkaan kansakuntana olemassa ja valtiollisesti itsenäinen.

Kannaksen kadonneet puolustajat

Viipurin menetystä edeltänyt välillä paonomainen ja sekasortoinenkin vetäytyminen johti kuitenkin mittaavaan rintamakarkuruuteen. Sotaväsyneiden joukkojen henkinen kestäkyky oli kär-

sinyt ja monen taistelujan kohdalla itsesuojelutahto sai tuossa äärimmäisessä tilanteessa lasketaan 12.000-20.000 miehen "harhautuneen" erisyistä joukko-osastoistaan kesäkuun 1944 aikana. Määrä on valtava, suuruusluokkaa silloinen jalkaväkidiivisioona. Puhuttiinkin "Saimaan divisioonasta", koska suuri osa karkureista piileskeli Viipuri-Lappeenranta välillä tai Saimaan saarissa.

Sotapolisi tavoitti karkurit ennen pitkää ja valtaosa palasi kuulustelujen jälkeen takaisin rintamalle. Kaikki eivät kuitenkaan suostuneet palaamaan. Kieltäytyneiden määräästä arviot liikkuvat useasta sadasta yli tuhanteen mieheen, joiden kohtalo on jäänyt dokumen-

toidusti selvittämättä.

Keskeinen epäselvyys liittyy Viipuria puolustaneeseen 20. prikaatiin. Sen yli 2 500 miehestä kaatui tai haavoittui alle sata mutta vain runsaat 1100 miestä saatiin taistelun jälkeen koottua takaisin vahvuuteen. Ollleista on, että Viipurista ei käyty veristä tai pitkästä taistelua, jossa suuri joukko suomalaisia olisi voinut jäädä vihollisen puolelle. Kaupunkiin arvioidaan jääneen kaatuneina, haavoittuneina tai vangiksi joutuneina arviolta 100, korkeintaan 200 miestä. Selvittämättä on siten jopa tuhannen miehen kohtalo. Missä he ovat?

Heidän ei koskaan raportoitu kaatuneen, haavoittuneen, joutuneen vangiksi tai kadonneen. Sen sijaan nä-

den "viidennen kategori- aan" kuuluneiden miesten omaiset saivat armeijalta seuraavan viestin: *"Teidän pojallenne sota kävi valitettavasti liian raskaaksi, mutta emme pysty toimittamaan hänen ruumistaan kotiin, vaan hänet on haudattu sotatouhualueelle."*

Ilmaisu on mielenkiintoinen: *"sota kävi liian raskaaksi"* voisi viitata kysymykseen murtumiseen tai itsemurhaan. Edelleen muotoilu *"mutta emme pysty toimittamaan hänen ruumistaan kotiin"* herättää kysymyksiä. Alussa mainitulla tavalla Suomen armeijassa oli Talvisodasta lähtien ylitseikävinä periaatteena sodassa kaatuneiden toimittaminen

Jatkuu takasivulle

Karjalaisseurat kyykkäsivät

Vammalan, Äetsän ja Huittisten Karjalaiset kohtaavat vuosittain kyykkä joukkuepelissä. Tällä kertaa 23. 8. pidetty kilpailu järjestelyvastuussa oli Huittinen. Ympäristöpuistossa käytiin tällä kertaa varsin tiukat otelut. Useimmiten voittajaksi on selviytynyt Äetsän joukkue ja niin kävi tälläkin kerralla. Joukkue Juhani Virtanen, Reino Ahvonen, Juha Tanninen ja Paavo Pohjolainen voitti koko turnauksen 4 pisteellä, sillä se pelasi varsin tiukan ottelun ensin Huittista vastaan voittaen Aimo Äikiän, Heikki Kiiskan, Paavo Pärssin ja Jorma Kurosen muodostaman joukkueen. Äetsän sai -16 pistettä Huittisten joukkueelle jäädessä -19 pistettä. Seuraavaksi asetui Äetsän vastustajaksi Vammalan joukkue Janne Mikkola, Jorma Pihlajamäki, Kauko Rekola ja Kari Pakarinen. Nyt Äetsällä jäi kentälle ainoastaan viisi kyykkää ja pisteitä kertyi näin -10. Vammala pääsi -24 pisteeseen. Hopeatottelussa Huittinen -8 pisteellä peittoosi Vammalan, sillä heille jäi -26 pistettä. Näin turnauksessa Huittinen selvisi toiseksi 2 pisteellä Vammalalaisten jäädessä pronssille 0 pisteellä. Kyykässä jokaisesta kentällä jää-

Kolmen seuran kyykkäjoukkueet pelin jälkeen, edessä äetsäläiset.

neessä kyykästä saa -2 vierhepistettä paitsi jos kyykkä on jäänyt "papiiksi" viivalle siitä saa yhden -pisteen. Käyttämättä jääneistä heittovälineistä "sauvoista" saa joukkue puolestaan yhden + pisteen.

Joukkuepelissä kyykkä asetetaan 5 x 5 metrin suu-

ruiselle pelialueen uloimalle viivalle 20 pari eli 40 kpl. Jokainen pelaaja heittää kaksi sauvaa kerrallaan ja yhteensä pelaajaa kohden 8 sauvaa. Joukkueessa on neljä pelaajaa ja aloitusheitto tapahtuu 10 metrin päästä. Saatuaan yhden kyykän pois 5 x 5 metrin pelikentältä siir-

tävät pelaajat heittämään 5 metrin päästä. Sateisella säällä hiekkakenttä helposti muuttuu märäksi jolloin heiton tulee olla todella voimakas. Joukkuepelissä heitetään kaksi kokonaista kierrosta joten pelaajilla on yhteensä 80 pois heitettävää kyykkää.

Jatkoa sivulta 7

omaan kotikuntaansa haudattaviksi. Vaikka kuinka pienet jäännökset mutta aina, kun vainaja vain voitiin tummistaa! Miksi ruumista ei nyt olisi voitu toimittaa kotiin, jos kuitenkin "hänet on haudattu sotatoukimialueelle". Siis haudattu, ei jäänyt kentälle eli kadoksiin.

Missä nuo sotatoukimialueella olevat haudat voisivat olla? Kesällä 1944 Kannaksen sotatoukimialueeksi määritelty alue ulottui rintamalta Lappeenrantaan asti.

Täydellinen salaaminen

Faktaa asiassa on toistaiseksi vain se, että kesällä 1944 Kannaksen puolustajista jopa tuhannen miehen kohtalosta ei ole tietoa. On vain arvailuja ja koko sodan jälkeisen ajan kestäneitä puheita sekä huhuja karkureiden joukkoteloituksista. Mitkään dokumentit eivät kuitenkaan vahvista asiaa. Tuorein sodan ajan kuolemanrangaistuksia käsittelevä tutkimus on Jukka Lindstedtin väitöskirja vuodelta 1999. Sen mukaan kesällä 1944 teloitettiin vain 58 karkuria tai niskoittelijaa, mistä löytyy tarkat tiedot eri arkistoista.

Miksi paraskaan tutkimus ei siten löydä selitystä suureen määrään kadonneita sotilaita, jotka eivät ole voineet jäädä kentälle tai vangiksi. Tämä on mitä kiintoisinkin kysymys ottaen huomioon, miten tarkasti yli puoli vuosisataa sitten kentälle jääneitä sankarivainajia on sittemmin etsitty ja pyritty tunnistamaan. Historiantutkimuksen osalta syy on selkeä: kirjallisten todisteiden ja avaintodistajien puute. Tieteellinen tutkimus ei voi perustua kuin näyttöihin,

muu on tutkimuksen kannalta spekulatiota.

Miksi todisteita ja dokumentteja ei sitten löydy? Eihän satojen miesten mahdollinen teloitaminen ole voinut jäädä vaille mitään todisteita. Tämä on avainkysymys, johon ei ole kiistatonta vastausta. Todisteiden puuttuminen asiassa on niin systemaattista, että siitä on muodostumassa itsessään todistus: tyhjää ei kannata katkaä.

Viipurin-Lappeenrannan välisen alueen valvonnasta kesällä 1944 vastanneen 7. sotapoliisikomppanian sotapäiväkirja ja muut asiakirjat ovat juuri tältä ajalta selittämättömästi kadonneet. Viipurin eteläistä kaistaa puolustaneen pataljoonan sotapäiväkirja on kyseiseltä jaksolta kirjoitettu jälkikäteen uudelleen eli väärennetty. Sodan päätyttyä syyskuussa 1944 päämajasta lähti armeijan yksiköille ja eskunnille käsky kaiken ns. kompromettoivan aineiston tuhoamisesta. Siihen kuului erilaista salaiseksi määriteltyä aineistoa, jonka ei haluttu joutuvan oman maan julkisuuden tai rauhanneosto vastapuolen käsiin.

Lappeenrannan salainen kenttäoikeus

Laajasti uskotaan – käytännössä tiedetään – että Lappeenrannassa toimi kesällä 1944 erityistuomioistuim, salainen kenttäoikeus, jonka toiminnasta ei kuitenkaan ole löydetty mitään asiakirjoja. Paavo Haavikon mukaan salaaminen johtui siitä, että ko. erityistuomioistuim oli perustuslain vastainen. Tämä salainen kenttäoikeus olisi perustettu "ylimmän tahon" käskystä, minkä johdosta salaamisen oli oltava täydellistä kaikilla tasoilla. Tämän mukaisesti kaikki

tuomittujen käsittelyyn osallistuneet olisi valaheitoisesti vannotettu vaikenemaan eliniksi.

Kenttäoikeus istui Lappeenrannan Huhtiniemessä, nykyisessä Karelia-talossa, joka tuolloin oli suojeluskunnan esikuntarakennus. Oikeuden puheenjohtajana toimi tiettävästi viipurilainen varatuomari ja pankinjohtaja Toivo Tapanainen sekä syyttäjänä Viipurin poliisipäällikkö Emil Kokko. Vuonna 1918 sama Tapanainen johti todistettavasti Lappeenrannassa punaisia teloituttanutta kenttäoikeutta. Molempien henkilökohtainenkin arkisto näiltä osin puuttuu kokonaan. Lisäksi Lappeenrannassa tuolloin

ollut suurehko rakennus, jossa säilytettiin rintamakarkureina pidettyjä vankeja, paloi heti kohta sen jälkeen, kun sen seinäin raapustetuista nimistä ja päivämääristä oli julkaistu valokuvia.

Teloitetut rintamakarkurit väitetään myös haudatun Huhtiniemen, joka tuolloin kuului armeijalle. Edelleen ilman mitään asiakirjoja. Syksyllä 1971 Huhtiniemen leirintäalueen kaivutöissä löytyi toistakymmentä vainajaa sisältänyt joukkohauta ja sotilastakin nappeja, jotka eivät ole vuodelta 1918. Vainajien määräkseen haudattu haudattiin ja asiasta vaiettiin. (Jatkuu seuraavassa numerossa.)

TUOMO KUKKO

vpl. **Pyhäjärvi**

Tilauslomake uusille Vpl Pyhäjärvi-lehden tilaajille

(Tätä lomaketta voivat käyttää ainoastaan kokonaan uudet tilaajat.)

Tilauhinta 20 euroa/vuosi

Tilaaajan nimi _____

Osoite _____

Laskutusosoite, jos se on eri kuin tilaaajan osoite _____

Lomake lähetetään Vpl Pyhäjärvi-lehden taloudenhoitajalle Reino Äikiälle os. 32700 Huittinen.

TAPAHTUMAKALENTERI

■ Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon lokakuun kokous pidetään torstaina 13. 10. 2005 klo 13.00 alkaen Anneli ja Teuvo Henttonella os. Syrjätie 2 Hollolan Soramäessä. Lähtö Lahdesta Marolan kadun pysäkillä klo 12.40. Tervetuloa!

■ Vaikuttava tilaisuus, BALLADI IHANTALASTA, esittäjänä näyttelijä TIMO NÄRHINSALO, Kampin palvelukeskuksessa (Salomonkatu 21B, Helsinki) maanantaina 31.10.-05 klo 18. Arpojen ja kirjojen myynti alkaa klo 17. Järj. Uudenmaan Karjalaisseurojen piirin Kulttuuritoimikunta Tervetuloa!

Äetsän, Huittisten ja Vammalan karjalaiset onkikilvassa

Kilpailu pidettiin 3. 9. Äetsässä Kokemäenjoen rannassa.

Vaikka osallistujien määrä olikin yhteensattumien johdosta tavanomaista hieman vähäisempi kalaa nousi silti lähes 20 kiloa.

Tulokset:

Miehet: 1) Leevi Orpana, Äetsä 4370 g, 2) Aulis Rapeli, Äetsä 2240, 3) Martti Lotsari, Vammala 1205, 4) Toivo Mustonen, Vammala 1185, 5) Timo Mäkelä, Vam-

mala 1170, 6) Kalle Lehtimäki, Äetsä 875, 7) Rauno Hup-punen, Huittinen 535.

Naiset: 1) Annikki Rapeli, Äetsä 1505 g, 2) Terttu Orpana, Äetsä 1265, 3) Elvi Puputti, Huittinen 1085, 4) Mimmi Kankare, Huittinen 940, 5) Seija Lehtimäki, Äetsä 870, 6) Aili Haapanen, Vammala 750.

Nuoret: 1) Petteri Palonen, Äetsä 1215 g, 2) Samuli Palonen, Äetsä 670.

Ikaalisten juhlatoukimikunta ja Säätiön edustaja yhteisessä päätöskokouksessaan. Kuvasta puuttuvat Markku Karkkainen, Sirpa Kuivalainen ja Minna Rintala.

vpl. **Pyhäjärvi**

Lehtemme lokakuun numero tehdään 20. 10. 2005.

Tähän lehteen tarkoitettu aineisto on oltava toimituksessa 10. 10. 2005 mennessä.

vpl. **Pyhäjärvi**

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI.
SÄÄTIÖ

Vastaava toimittaja
Erkki Pärssinen
Ruotsilankyläntie 239
38300 Kiikka
puh. (03) 513 5150
erkki.parsinen@surfeu.fi

Salme Rintala
Kokemäenkatu 26 A 26
37100 Nokia
puh. (03) 341 0551
salme.rintala@netti.fi

Toimituksen osoite:
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
reino.aikia@esanet.fi

Sivunvalmistus:
Oy Tyrvään Sanomat
Painopaikka:
Satakunnan Painotuote Oy,
Kokemäki